

[Para o diálogo de Mugueimes e Urce Branca. Sobre o poema de Xosé Luís Méndez Ferrín]

MUGUEIMES: Olla esta fundación: “Erguede, dixo Safo...”.

URCE BRANCA: Fundación? Non fora Rosalía?

MUGUEIMES: Ben, si, desde logo: Rosalía. Os clásicos poden ser eternos, pero a materia do mundo oxídase.

Se cadra ela non podía arrastrarnos máis. Xa entrara no Castelo de Arianrhod e xa saíra, esgotada.

URCE BRANCA: Arian... que?

MUGUEIMES: E se digo Parnaso? Ou o ceo de tubas de Pondal? O Castelo do que che falo está en Gales, está na constelación da Coroa Boreal. Dionisos regaloulla a Ariadna. Quen entra na diadema de estrelas, Alphecca, Nusakan, a cunca do derviche, ingresa pola boca dun inferno onde ninguén volve.

URCE BRANCA: Caraallo! Pero el non sería o único, ou si?

A nosa poesía foi fundada cinco veces. Sete. Os cervos, Manuel Antonio. E despois del...

MUGUEIMES: Despois del o ceo volveuse de alcatrán.

URCE BRANCA: Non quero encher isto con nomes. O poema é previo aos nomes. O poema de Ferrín é unha elexía. Sempre escribe elexías.

MUGUEIMES: Sempre. Pero as elexías poden limitarse a fluír, ilustrar. Non acaban nunha glosa?

URCE BRANCA: Non no seu caso. Medran coma as catedrais, coma a ciencia laica. Só se precisan unha corda e unha pedra. Despois faise unha aspa e da aspa nace un cadrado. O resto é o que flúe, nunca fóra do plan. Da necesidade.

MUGUEIMES: Pon un exemplo.

URCE BRANCA: Con pólvora e magnolias, claro. É unha ecuación, poñamos un encrucillado fractal que se duplica e intercambia as coordenadas. O eixo vertical é o tempo inmóbil, a morte, a culminación do proxecto burgués, o cristal limpo, a nación vella. O horizontal, o progreso, a morte e a pólvora, dos que ninguén regresa tampouco, xa que falabas de mitos.

MUGUEIMES: O amor?

URCE BRANCA: Participa tamén dos dous. Imos acabar falando de cousas raras. N’O fin dun canto retorna, produce vexetais vizosos que se curvan, agosto detense. Ceibo nomea a lúa, os ciclos do cereal. É a Terceira Elexía. A primeira fora o Sirventés pola destrución de Occitania. Un subministro de armas para a República. E na Segunda, os eixos que tracei sobre esta mesa de papel onde compartimos a augardente sintetizan o programa da Unión do Pobo Galego, hoxe FPG.

MUGUEIMES: A nación traía logo a morte? Rescatábanos do pánico, coma os heroes do Castelo? Eu creo que nos rescataba da Beleza.

URCE BRANCA: Non comprendo moi ben. Quererás dicir que nos rescataba da presumible reactivación do Partido Galeguista, que é no que andan agora no Hórreo. Fíxate nas metáforas de... de Heaney? Os pozos, os instrumentos para extraer terra, a fonética materialista da Terra. No noso fondo el, Ferrín, cavou cos mineiros de Lousame. Non ósos, nin guerreiros convertidos en coiro polas lagoas de turba. Que podía ser.

MUGUEIMES: Terra. Sería unha redundancia, escribindo en galego.

URCE BRANCA: Parécecho. Todo estaba disposto para extraer constelacións, esas se cadra das que falabas antes. Na banda esquerda do río esperaban, fomentaban, poñámolo ben, unha versión noroeste da clandestinidade española. A que agora está no goberno da Xunta. Eses escribían fatal, por certo. Ferrín resultou completamente inesperado.

MUGUEIMES: Ninguén o esperaba en Galicia?

URCE BRANCA: Nin noutrures. Mediron mal o alcance: resistiu todas as augas rexias e dinamitou varios tesouros até que deu creado o seu propio lector. Debe ser iso que chaman “adiantarse ao tempo”.

MUGUEIMES: Acabou mesmo destruindo as malas lecturas, as desviacións ocas do sentido, que duraron

quince anos ou por aí. E Estirpe? Parece botar un paso atrás, ves? Ao mellor non hai tanta elexía. Simplificamos. En todas as obras lense instrucións contra a decadencia. Do contrario...

URCE BRANCA: ...do contrario fundaría o neodecadentismo. Pero iso xa o fixera Cunqueiro.

MUGUEIMES: Nunca me deixas acabar. Dicía que do contrario os puntos de fuga absorberían as nosas palabras. Falo do idioma, das épocas que contén. Non hai tal porque Estirpe posúe un sentido da ironía moi... Non se trata de instrucións, senón dunha práctica sen a que non habería Poema.

URCE BRANCA: El di que detesta a ironía.

MUGUEIMES: Madia leva. A súa vida non che é nada irónica. Pero Estirpe funciona como silabario para quen queira escoitar unha historia que xa estaba contada. El é mestre, coñece as virtudes da repetición. De todas as maneiras o núcleo da obra, “Quai des brumes”, segue sen descodificar. E non me parece a Cuarta Elexía...

URCE BRANCA: A cuarta é Contra Maquieiro, unha obra crepuscular, un balance. A estrutura final é tan complexa que ocorrerá igual ca o que pasou con “Triste Stephen”. Empezamos a entendelo, polo menos algúns, cando a obra semellaba pecharse. Ferrín sementa de buratos negros cada libro, uns van enlazando con outros, mesmo coa obra narrativa. Breña, Esmeraldina e Contra Maquieiro.

MUGUEIMES: E máis. Coma o xardín botánico de Coimbra, se algún día quedase abandonado e volvesen invadilo as sobreiras e a hedra negra e as semprenovais pegasen o seu cu nas estatuas labradas. Ferrín deixa espazo para o horror da natureza. Onde veríamos iso antes?

URCE BRANCA: En Pound, ou Kurtz, ou en Otero. Ou en Vigo. Resumindo...

MUGUEIMES: Empezábase por unha fundación. E as elexías, e o inesperado. Pero que foi o que fundou? Agora si que me prestaría que me interrompeses.

URCE BRANCA: O idioma, outra vez. A lírica na que por fin hai corpos que súan. O amor, o traballo. Dentro collen vulgarismos, requintes, louvanzas, somanas e tarecos. Así que xa ves, o inferno resultamos ser Nós-outros. O inferno é o que ninguén ousara nomear. Había que repetir o xesto fundador e ninguén quería facelo porque o metal retorto manca, os andamios son inestables. No café artista estase como dios. No inferno había o metal e había unha fábrica rebordante, esmerís, ouralita, autómatas, pascualinis, un barco que se movía por fin. Parecía imposible de nomear.

MUGUEIMES: Parecía. E fóra? Cando digo fóra non falo de España nin de Portugal, bastante temos con aturar a súa común ignorancia. Aínda que sempre hai quen volta da prevención colonial e pásalle coma a Nós. Non o esperaban.

URCE BRANCA: Os seus compañeiros de xeración reciben o Nobel e o Cervantes, o que lles corresponde. Naceron nun Estado, ou nunha literatura de ricos.

MUGUEIMES: Eu creo que no fondo dicimos o mesmo. Ti e mais eu, digo.

URCE BRANCA: Ti e mais eu somos partisanas.

MUGUEIMES : Por suposto. E se non fose o caso diríamos o mesmo igual, ben; non o diríamos, pensaríamolo. Recoñecer a lucidez máxima na poesía e negarlla despois ao mellor dos nosos poetas é un acto de cinismo.

URCE BRANCA: De quen?

MUGUEIMES: De quen adormeceu no Pomar dos caraveis roibos, do militante fantasía que espertou da revolución á sombra dun buque gaseiro furando o horizonte. Pero resisten Daniel, Moncho, Amadita coa cabeza orgullosa contra o muro.